

MONEYBALL

Hoe kon Sepp Blatter, een man omgeven door een zweem van corruptie, zo lang overleven bij de FIFA? En wat zegt dat over de besmeurde wereldvoetbalbond, die binnenkort een nieuwe leider kiest? 'Het is een veelkoppig monster.'

TEKST KOEN VAN DER VELDEN ILLUSTRATIES ERIK KRIEK

Tegenover hem zat een meelijwekkende man in de herfst van zijn leven. Een Zwitsers hoopje mens. Charmant en aalglad, maar vooral eenzaam en achterdochtig, de greep op de realiteit wellicht stukje bij beetje verloren. "Een man zonder vrienden," herinnert Willem Feenstra zich, de onderzoeksjournalist van *de Volkskrant* die afgelopen zomer samen met collega Mark Misérus het ondenkbare voor elkaar kreeg: een exclusief interview met Joseph 'Sepp' Blatter, sinds 1998 leider van wereldvoetbalbond FIFA. De Godfather uit de Alpen, omstreken sinds zijn eerste dag als voorzitter van het even machtige als verdorven orgaan. Koning Voetbal *himself*. Reizen deed de 79-jarige bestuurder op het moment van het interview niet

meer, bang als hij was voor het Amerikaanse justitieapparaat dat zijn van corruptie doordrenkte organisatie een paar maanden eerder had opgeschud. Een aantal hooggeplaatste FIFA-officials was 27 mei bij een welgemikte FBI-operatie in Zürich gearresteerd. De inval in het luxe Baur au Lac-hotel op de vroege ochtend had iets weg van een scène uit een politiethriller. Naar poen riekende oude mannen waren van hun bed gelicht en werden verbaasd een geblindeerde Opel ingeduwd. Eén ding was duidelijk: de jacht op de sjoemellende FIFA-bobo's was geopend. Ben ik het volgende doelwit, moet Blatter hebben gedacht. Voor de zekerheid verkoos hij een vrijwillig gevangenschap in zijn eigen paleis, het hoofdkantoor van de FIFA in Zürich. Feenstra mocht er bij hoge uitzondering op audiëntie, en kreeg een zeldzaam

kijktje in de psyche van de wandelende controverser. Sprak hij met een machtswellusteling? Zou kunnen, denkt de verslaggever. "Macht geeft een gevoel van waardering, dat kan verslavend werken. Blatter heeft zich altijd gedragen als een soort wereldleider. Hij kwam bij de paus en werd met alle eegards ontvangen door Nelson Mandela. Dat soort dingen waren belangrijk voor hem. Maar ik denk ook dat hij gewoon verknocht is geraakt aan zijn werk. Die man was elke dag om zes uur op zijn kantoor en ging om acht, negen uur 's avonds pas weer naar huis. En de volgende ochtend zat hij er weer. Hij wilde daar geen afscheid van nemen. Mensen uit zijn omgeving zeggen dat wanneer hij stopt met werken, hij waarschijnlijk binnen een jaar dood is, zoals je wel vaker ziet bij mensen die vergroeid zijn met hun werk. Als je het op die manier bekijkt heeft hij niet alleen

voor zijn positie gevochten, maar eigenlijk ook tegen de dood. En dan ben je natuurlijk bereid om ver te gaan.”

Verdeel en heers

Het einde van het tijdperk-Blatter nadert, of de kat met negen levens moet nog ergens nog reserve hebben liggen. In oktober werd de Zwitser geschorst door de (o ironie) ethische commissie van de FIFA – ooit door, jawel, de heer S. Blatter in het leven geroepen. Een dubieuze betaling van twee miljoen Zwitserse frank (1,8 miljoen euro) aan UEFA-voorzitter Michel Platini uit 2011 – een ‘herenakkoord’, volgens Blatter – resulteerde in een schorsing van negentig dagen. Het zogeheten mandaat voor zijn voorzitterschap had hij op 2 juni, een paar dagen na zijn zoveelste herverkiezing, al beschikbaar gesteld, waarschijnlijk omdat het hem na het spierballenwerk van de FBI te heet onder de voeten was geworden. Op 26 februari, bij de nieuwe FIFA-presidentsverkiezingen in Zürich, zal hij de sleutels van zijn geliefde voetbalimperium moeten afstaan, met de frisse tegenzin van een Gollum die afstand doet van zijn *precious*.

Waarom nu pas, vragen veel buitenstaanders zich af. Hoe kan Blatter zo lang hebben overleefd als hoofdverantwoordelijke van een organisatie die langzaam maar zeker veranderde in een met bankbiljetten gevulde grabbelton? En hoe besmet was de bejaarde beheerder zelf? Hard bewijs werd nooit gevonden, maar in enkele gevallen had hij de schijn stevig tegen. Een kleine bloemlezing: hij zou een Afrikaanse bestuurder 100.000 dollar hebben geboden voor zijn stem bij de presidentsverkiezingen in 1998, zou geweten hebben van steekpenningen die het marketingbedrijf ISL

‘Terwijl de kritiek aan het adres van Blatter steeds oorverdovender werd, had hij het over een FIFA-museum’

aan tenminste twee FIFA-officials betaalde en verkocht de tv-rechten voor de WK's van 2010 en 2014 voor een verdacht lage prijs aan de bevriende bestuurder Jack Warner. Om nog te zwijgen van de wereldkampioenschappen die onder zijn supervisie aan Rusland (2018) en – godbetert – Qatar (22) werden uitgedeeld.

Dat een man als Blatter vier termijnen kon aanblijven, zegt waarschijnlijk evenveel over de man zelf als de structuur van de FIFA – een bond die eind vorige eeuw door oplopende sponsor- en tv-inkomsten uit zijn voegen barstte als het geldpakhuis van Dagobert Duck. “Blatter viel in een pot met goud,” zegt Tom Knipping, die namens *Voetbal International* verslag doet van het reilen en zeilen van de voetbalbond. “De FIFA was een vereniging die ineens miljarden op de bank had staan, terwijl er nauwelijks controle was. Dat maakte de verleiding om een greep uit de kas te doen natuurlijk enorm groot. João Havelange, Blatters voorganger, heeft hem geïntroduceerd in die wereld en heeft zich

opgeworpen als zijn leermeester. Hij hield er een beleid van verdeel en heers op na dat Blatter van hem heeft overgenomen en geperfectioneerd. *Krijg ik jouw stem, dan krijg jij een mooi baantje in een comité* – zo zorgen die mannen dat ze op hun plek kunnen blijven zitten. De voorzitters van de 209 bij de FIFA aangesloten voetbalbonden kiezen de president. Zij krijgen elk jaar mooie subsidies, krijgen VIP-plekken in de mooiste stadions en mogen samen met hun familie gratis logeren in de beste hotels. Niemand die dat gaat opgeven. Zolang Blatter aan het bewind was, waren ze van al die dingen verzekerd.”

Golfkarretje

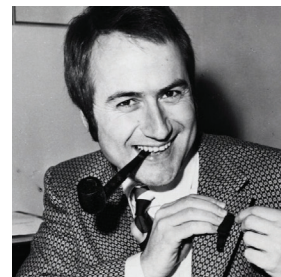
Zijn beste vriendjes heetten Afrika en Azië – continenten die hem onvoorwaardelijk steunden. Blatter paaide ze met ontwikkelingsgeld en lieve woordjes. “Het is een charmeur,” weet Feenstra. “Vertel je hem over je vrouw en je komt hem drie jaar later tegen, dan weet hij nog steeds haar naam. In Europa is dat misschien niet zo belangrijk, maar in Afrika wordt dat gezien als een teken van waardering. Hij geeft mensen het gevoel dat ze meer zijn dan een nummer, dat ze ertoe doen.”

Wanneer Blatter in het verleden in het nauw kwam, en er weer eens een van zijn trawanten van het 24-koppige uitvoerend comité met rondslingerende biljetten gepakt was, klonk zijn verweer altijd hetzelfde: ‘Ik wist van niks!’ “Op de samenstelling van zijn regering, zoals hij het zelf noemt, heeft hij inderdaad geen invloed,” zegt Knipping. “Neemt niet weg dat ik me moeilijk kan voorstellen dat je geen weet hebt van wat er achter de schermen afspeelt als je zo lang verantwoordelijk bent.”

Sepp, voor al uw feesten en partijen

Je zou het niet achter hem zoeken, maar in een vorig leven diende FIFA-fossiel Sepp Blatter als gangmaker op bruiloften, jubilea en andere feestelijke gelegenheden. Jawel, voor een handvol Zwitserse frank was de kleine man uit het plaatsje Visp door feestvierders in te huren als

entertainment voor een avond. Zijn specialiteiten? Zang en cabaret. Of hij erg succesvol was, is onbekend, maar vermakelijk is de gedachte aan een zingende, grappende Blatter met terugwerkende kracht hoe dan ook. Sepp, voor al uw feesten en partijen.

De pak-wat-je-pakken-kunt-cultuur onder Blatter uitte zich in vele vormen, maar bonter dan Jack Warner en Chuck Blazer – beiden voormalig lid van de Noord- en Midden-Amerikaanse confederatie CONCACAF – maakte niemand het. Was graaien een sport, dan waren de twee ex-leden van het uitvoerend comité de Messi en Ronaldo van de zelfverrijking. Alleen al over Blazer, een bebaarde, corpulente Amerikaan die bij congressen met een golfkarretje moest worden vervoerd en zich na zijn ontmaskering opwierp als informant voor de FBI, zou Knipping een boek kunnen schrijven. Wat de man zich op kosten van de zaak permitteerde? “Hij had een huis in Miami, een Hummer, een resort op de Bahamas waar hij samen met Warner in had geïnvesteerd, een verzekering voor zijn vrouw en – het mooiste – een tweekamerappartement in Manhattan, zogenaamd een kantoor. In één ruimte woonde hij zelf, in de andere zijn kat. Op kosten van het voetbal...” Warner deed nauwelijks voor hem onder. “Die man heeft dertig tot veertig miljoen dollar verduisterd,” zegt Knipping. “Het verhaal ging zelfs dat hij geld dat was ingezameld na de aardbeving in Haïti achterover zou hebben gedrukt.”

Rode loper

In de wereld van de FIFA is niets te gek, zegt Feenstra, die in de aanloop naar de verkiezingen van mei samen met collega Misérus in het spoor van de Nederlandse kandidaat Michael van Praag verbleef. “We gingen wat drinken met een gezelschap waarin de dochter van Jeffrey Webb, de voormalige vice-president die inmiddels ook is gepakt, flessen champagne van vijfhonderd dollar bestelde. Op die manier verdwijnt een hoop geld. Bij een FIFA-congres in Caïro kregen we na de gigantische openingsshow een lift van Van Praag en belandden we tussen alle FIFA-bestuurders op de rode loper bij het hotel. De pers was uitgerukt, het leek wel een filmpremière. Ik kan me best voorstellen dat je gewend raakt aan al die luxe en aandacht.”

Eén ding denkt Feenstra zeker te weten: Blatter is niet de grootste boef uit de FIFA-historie - zie alleen al het tragische graai-en-snaai-duo Warner-Blazer. Sterker, zegt hij, de Zwitser heeft in zeker opzicht ook zijn verdiensten voor het voetbal gehad. “Ik denk zeker niet dat hij een

Foutje, bedankt!

Hoewel Blatter naar verluidt wel van een grapje houdt, valt te betwijfelen of de eeuwige bestuurder over een gezonde portie zelfspot beschikt. Hoewel, het mopje dat Walter De Gregorio, het toenmalige hoofd communicatie van de FIFA, vorig jaar in een vrolijke bui op een radiostation vertelde, was wat aan de ongelukkige kant. “President Blatter, de secretaris-generaal en het hoofd communicatie zitten samen in een auto – wie rijdt er?” Antwoord: “De politie.” Niet veel later was De Gregorio zijn functie kwijt. Een dure grap dus.

zuiver geweten heeft, dat vooropgesteld, maar er valt wel iets te zeggen voor de manier waarop hij prioriteit gaf aan arme landen in plaats van de UEFA, een bond die zichzelf toch wel kan redden. In Europa maken we ons met z'n allen druk om doellijntechologie, maar in Afrika of Azië is men op sommige plekken al blij als er ergens doelen worden neergezet. Dat heeft Blatter wel begrepen. Een bijkomstigheid van alle lof uit die ontwikkelingslanden is dat hij is gaan geloven in zijn eigen waarheid en zichzelf als een weldoener is gaan zien. Terwijl de kritiek aan zijn adres steeds oorverdovender werd, had hij het over een FIFA-museum.”

Tien met een griffel

Had KNVB-voorzitter Michael van Praag gelijk toen hij Blatter in 2014, kort nadat hij de aanval op zijn medebestuurder had geopend, wegzette als ‘een zielige man zonder zelfkennis’? Beschikt de Zwitser over oogkleppen van XXL-formaat? Knullige media-optredens suggererden de afgelopen jaren een bevestigend antwoord. Voetbalsters zag hij het

liefst in krappe outfits, en de minuut stilte die hij voor ‘vriend’ Nelson Mandela inlaste, werd door de FIFA-baas vroegtijdig afgekapt. Want de Blatter-show moest door. Het kon nog gekker, zo bleek, toen het de Zwitser en zijn gevolg wel een goed idee leek om voor twintig miljoen een speelfilm over de wereldvoetbalbond te maken, met Tim Roth als een jonge versie van Blatter. “Een aanrader,” zegt Knipping. “Als je een keer goed wilt lachen, tenminste. Was het bedoeld als satire, dan was het een tien met een griffel.”

Zullen de verkiezingen in februari en een definitief afscheid van Blatter een ommekeer vormen in de bevleete historie van de FIFA? Een cultuuromslag, misschien? Ondanks een reeks aangekondigde hervormingen – onder andere integriteitschecks voor leden van het uitvoerend comité en transparantie over betalingen aan FIFA-officials – blijft Knipping pessimistisch. “Met alleen een nieuw mannetje op dezelfde plek, verandert er niks. De FIFA is een veelkoppig monster: hak je één kop eraf, dan loopt het vrolijk verder. Iemand van buiten het voetbal zou de structuur eens moeten aanpakken, of landen die het beu zijn zouden een nieuwe bond moeten vormen. Iemand zou moeten zeggen: met deze corrupte poppenkast wil ik niets meer te maken hebben. Eerlijk gezegd zie ik het niet gebeuren. Ik ben ooit zo naïef geweest om te denken dat er mensen waren die verandering wilden, maar ik geloof er niet meer in. Voor de voetbalfan is FIFA ondertussen een scheldwoord geworden.” ✱

‘De FIFA is een
veelkoppig monster:
hak je één kop
eraf, dan loopt het
vrolijk verder’